

Postbus 242
2130 AE Hoofddorp
T (088) 496 04 21
E info@cea.nl
I www.cea.nl

Datum binnenkomst : 14 februari 2025 Referentie : 25/ICEA/02960 Telefoon : (088) 496 04 21
Bijlage(n) : Behandelaar : Coen Bongers E-mail : info@cea.nl

Onderwerp **Reactie BDO Stagebestuur - Consultatieformulier uitgangspunten raamwerk**

Let op

Het consultatieformulier bestaat uit vijf onderdelen. Ieder onderdeel verwijst naar de relevante paragraaf van [het consultatiedocument](#) en bevat de bijbehorende doelstellingen, uitgangspunten, consultatievragen en antwoordvelden. Houd hier rekening mee bij het lezen van deze reactie.

Onderdeel 1 van 5

Paragraaf 3.1

Eindtermen op basis van leeruitkomsten

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none">1. toekomstbestendig zijn;4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	Het nieuwe raamwerk beschrijft de eindtermen op basis van leeruitkomsten met op strategisch niveau kaders voor het onderwijs- en toetsprogramma. Onderwijsinstellingen en RPO zijn aansluitend verantwoordelijk voor het opleidings- en toetsprogramma dat wil zeggen het ontwerp van leer- en lesdoelen en de onderwijs- en toetsvormen.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Welke kansen ziet u (bij het ontwerpen en invullen van het opleidings- en toetsprogramma) wanneer CEA de eindtermen beschrijft op basis van leeruitkomsten?2. Welke belemmeringen ziet u (om dit te realiseren)?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Accountantsorganisatie (werkgever) en stagebureau.
Antwoorden	<p>De consultatie van de uitgangspunten voor de eindtermen is wat ongelukkig gepland omdat we nog niet beschikken over het definitieve beroepsprofiel voor de eerste fase, waaraan de leeruitkomsten moeten worden ontleend en het concept voor de aanpassing van het beroepsprofiel pas onlangs beschikbaar is gekomen.</p> <ol style="list-style-type: none">1. Door de eindtermen te baseren op leeruitkomsten ontstaat meer ruimte voor maatwerk en aanpassing naar actuele ontwikkelingen binnen het beroep.

2. Leeruitkomsten die op een te hoog abstractieniveau zijn geformuleerd kunnen wellicht te weinig sturing geven aan het ontwerpen van de theoretische opleiding en de praktijkopleiding waardoor te veel diversiteit ontstaat in de praktijk en de gemeenschappelijke basis verloren gaat. Door minder voor te schrijven zou verdere vervaging van de norm kunnen ontstaan. Daarmee achten wij het dus van belang om voldoende te duiden wat nu het beoogde niveau van startbekwame accountant representeert.

Wij zien een risico dat door deze stap meer diversiteit ontstaat in het aanbod van de opleidingsinstellingen en daarmee het overstappen van de ene naar de andere onderwijsinstelling nog lastiger wordt.

Daarnaast zijn wij benieuwd naar een voorbeeld van hoe de CEA de leeruitkomsten wil gaan formuleren alsmede hoe de vertaalslag wordt verwacht naar de verslaglegging die trainees moeten doen als onderdeel van de praktijkopleiding.

Onderdeel 2 van 5

Paragraaf 3.2

Themagericht raamwerk

Doelstellingen	A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze: <ol style="list-style-type: none">2. conceptuele vorming stimuleren (en het 'stapelen' van onderwerpen voorkomen);3. aansluiten op de diverse werkpraktijk;4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.
Uitgangspunt	Het nieuwe onderwijsraamwerk beschrijft de eindtermen themagericht.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Welke kansen ziet u als het gaat om een thematische insteek?2. Welke belemmeringen ziet u als het gaat om een thematische insteek?3. Voor welke (max 6) thema's zou u kiezen voor de oriëntatie Assurance en/of Accountancy-MKB?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Accountantsorganisatie (werkgever) en stagebureau.

Antwoorden

1. Door de thematische insteek wordt voorkomen dat een onderwerp meerdere keren in de opleiding wordt behandeld, maar dan steeds vanuit een andere invalshoek zoals bij externe verslaggeving, accounting information systems en financial auditing. Door de thematische insteek wordt de samenhang van de vakken duidelijker en kan het onderwerp in de breedste zin van het woord worden behandeld. Daarnaast biedt de thematische insteek meer mogelijkheden tot directe aansluiting bij de praktijkopleiding en kan ook de integratie van theoretische opleiding en praktijkopleiding bevorderen, door die thema's nagenoeg gelijktijdig te behandelen. Thema's zijn ook beter herkenbaar voor de praktijk. Daarmee zal het leerrendement naar verwachting vergroten en verwachten wij dat dit een toename in populariteit van de opleiding tot accountant kan betekenen.
2. Het is de vraag of een thematische insteek bij de opzet van het onderwijs wel steeds realiseerbaar is. Dit vereist een hoge mate van afstemming en samenwerking tussen de verschillende opleidingsinstellingen en de werkgevers. En zou in de praktijk tot situaties kunnen leiden dat werkgevers niet (optimaal) kunnen aansluiten op het programma van de opleidingsinstellingen. Daarnaast is het de vraag of de opleiders genoeg mensen kunnen vinden om het gewenste thematisch onderwijs te gaan verzorgen. Tot slot zien wij een risico op het ontbreken van diepgaande theoretische kennis. Door thematisch onderwijs neemt het risico toe dat onderwerpen primair worden geraakt of meegenomen vanuit de casus waarbij het de vraag is of de theorie dan wel voldoende landt.

Voor de oriëntatie assurance:

- a. Opdrachtacceptatie
- b. Planningsfase
- c. Interimfase
- d. Uitvoeringsfase
- e. Afrondingsfase
- f. Bijzondere (assurance) opdrachten

Bij ieder van de thema's dient voldoende aandacht te worden besteed aan het DNA zoals weergegeven in het beroepsprofiel, softskills, leiderschap, ethisch handelen, IT en ESG.

Voor de oriëntatie MKB:

- a. Softskills
- b. Continuous monitoring
- c. Fiscale advisering / adviesvaardigheden
- d. Risicogericht samenstellen (planning/uitvoering/afronding)
- e. IT en automatisering

Onderdeel 3 van 5

Paragraaf 3.3

Theorie en praktijk geïntegreerd in de eindtermen

Doelstellingen	<p>A. Eindtermen die zodanig van opzet en inhoud zijn dat ze:</p> <ol style="list-style-type: none">3. aansluiten op de diverse werkpraktijk. <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <ol style="list-style-type: none">1. het leereffect voor studenten optimaal is;2. dubbelingen voorkomen worden;3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt;4. de professionele ontwikkeling tot startbekwame accountant in een actieve leercultuur plaatsvindt.
Uitgangspunt	CEA wil de integratie van theorie en praktijk zoveel mogelijk stimuleren door de eindtermen geïntegreerd te beschrijven en in het raamwerk geen onderscheid te maken in eindtermen voor theorie en praktijk.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Hoe kijkt u aan tegen de integratie van de eindtermen van theorie en praktijk?2. Welke kansen ziet u daarin voor studenten, het onderwijs- en/of het werkveld?3. Welke belemmeringen ziet u?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Accountantsorganisatie (werkgever) en stagebureau.

Antwoorden

1. Het streven naar integratie juichen wij toe. Indien de student tegelijkertijd de zelfde thema's en onderwerpen krijgt aangeboden in de theoretische opleiding en praktijkopleiding zal dit doorgaans leiden tot verdieping. In de praktijk zal dit echter wel een grote uitdaging zijn voor het werkveld, interne en externe stagebureaus en de opleidingen qua planning en afstemming. De studenten volgen hun opleiding immers bij verschillende onderwijsinstellingen, sommige studenten lopen vertraging op waardoor ze niet meer gelijk lopen aan medestudenten en ook in de praktijk zijn er klanten/ branches waarbij de timing van werkzaamheden verschillend is. De complexiteit hiervan moet niet worden onderschat evenals de belemmeringen bijvoorbeeld in de vorm van geheimhouding.

Daarnaast dienen bepaalde thema's juist te worden herhaald om uiteindelijk de juiste diepgang te bereiken. Denk daarbij aan onderwerpen als fraude en continuïteit. Daar kan de gewenste leeruitkomst niet in een keer worden bereikt.

2. Indien een verdere mate van integratie plaatsvindt zal de 'overlap' die nu nog wel eens wordt ervaren kunnen afnemen. Het kan er voor zorgen dat de leeruitkomsten meer herkenbaar worden voor de student en dat daarmee de praktijkopleiding zich voor de student mogelijk ook beter laat plannen. Het zou eenvoudiger kunnen worden om de progressie in de praktijkopleiding te monitoren (stagebureau/ praktijkbegeleiders) en voor de student zou het gemakkelijker kunnen worden om zijn/haar portfolio bij te houden.

3. Zoals hierboven aangegeven zien we de planning en afstemming als een grote uitdaging. Zowel de opleidingsinstellingen als werkgevers kennen eigen vereisten en de timing van opdrachten in de praktijk en de voortgang van de studie en ontwikkeling van studenten loopt vaak niet gelijk. Het integreren van de eindtermen voor theorie en praktijk zal daardoor mogelijk in de praktijk leiden tot heel veel maatwerk en daarmee onduidelijkheid alsmede administratieve lasten voor zowel trainees, werkgevers als de onderwijsinstellingen. Dit terwijl de administratieve lasten juist zouden moeten afnemen als er een goede beschrijving is van de gewenste leeruitkomsten en de huidige gedetailleerde eindtermen verdwijnen op basis waarvan nu vaak de stagedossiers worden gevuld. Maar dit vergt veel van de thema's die de CEA gaat gebruiken en de eenduidigheid en compactheid van de leeruitkomsten die de CEA gaat hanteren.

<p>Doelstellingen</p>	<p>A. Eindtermen die zodanig zijn van opzet en inhoud dat ze:</p> <p>4. opleidingen de ruimte geven voor het ontwikkelen van het curriculum en innovaties in onderwijs- en toetsvormen.</p> <p>B. Eindtermen die de vormgeving van de accountantsopleiding zodanig stimuleren dat:</p> <p>3. de administratieve last voor studenten verlaagd wordt.</p> <p>C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat:</p> <p>1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd;</p> <p>2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.</p>
<p>Uitgangspunt</p>	<p>In het nieuwe raamwerk wordt de ECTS-norm per vakgebied losgelaten. Het beheersingsniveau omschrijft de kwalificaties bij afronding van de accountantsopleiding. Dit geeft de mate van complexiteit en zelfstandigheid aan waarop iemand de vereiste competenties moet behalen. De kwalificaties sluiten aan op het European Qualifications Framework (EQF) zoals dat in EU verband is opgesteld. Ook stelt CEA de eisen waaraan een student moet voldoen om de praktijkopleiding te mogen beginnen conform EQF. Voor de normen van de studielast en studieduur overweegt CEA verschillende mogelijkheden. Deze verschillen in hoeverre CEA opleidingen ruimte biedt om het opleidings- en toetsprogramma in te vullen en een beroep doet op de verantwoordelijkheid van de opleidingen om de kwaliteitsnorm te handhaven. In haar toezichtsrol beoordeelt CEA in hoeverre opleidingen de eindtermen realiseren en vaststellen dat een student deze heeft behaald.</p>
<p>Consultatievragen</p>	<p>1. Op welk niveau horen kwantitatieve en/of kwalitatieve normen thuis in de eindtermen? Bijvoorbeeld op themaniveau, op initieel- en/of eindniveau? En maakt u daarin onderscheid als</p>

Onderdeel 4 van 5

Paragraaf 3.4

Normering van de eindtermen

	<p>het gaat om type normering (studielast, studieduur, beheersingsniveau)?</p> <ol style="list-style-type: none">2. Acht u het noodzakelijk om normen op te nemen in de eindtermen voor studielast en studieduur? Wat zijn uw voornaamste overwegingen hierbij?3. Welke kansen of belemmeringen ziet u bij de mogelijkheden (zie hieronder) die CEA moet meenemen in haar overweging?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Accountantsorganisatie (werkgever) en stagebureau.

Antwoord

2. De vraag over studielast en studieduur is primair een vraag die relevant is voor de opleidingsinstellingen. Vanuit het werkveld is het vooral van belang om met elkaar duidelijkheid te hebben over het beheersingsniveau zodanig dat dit ook operationeel is voor de praktijkopleiding. Daarnaast is het initieel beheersingsniveau uiteraard van belang voor instromers uit andere vooropleidingen en beroepen en instromers met een accountantsopleiding die is afgerond in het buitenland. Hier heeft het werkveld natuurlijk een groot belang gezien de huidige krapte op de arbeidsmarkt, maar ook de behoefte aan accountants met een andere basisopleiding dan een economiestudie voor met name ESG audits.
3. Een normering van de studielast of studieduur achten wij niet echt van belang, maar qua studielast zou wel een indicatie kunnen worden afgegeven, zonder dat die een bindend karakter heeft. Dit is zowel voor de opleiding als het werkveld van belang voor de planning en afstemming, terwijl het ook vermoedelijk een relatie heeft met het beheersingsniveau. Ten aanzien van de studieduur is het van belang dat die parallel loopt met de stageperiode zodat de integratie tussen theorie en praktijk optimaal is.
3. Zie hiervoor.

	Mogelijkheden	Uw overwegingen:
	<p>Studielast theoretische opleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Geen normering voor de studielast, • Een minimum ECTS-norm voor gehele accountantsopleiding of een (minimum) ECTS-norm enkel voor de postinitiële fase. 	<p>Geen normering. Het gaat immers om het bereiken van het benodigd beheersingsniveau. Hoeveel studielast daarvoor nodig is kan per student verschillend zijn.</p>
	<p>Studieduur en -last praktijkopleiding:</p> <ul style="list-style-type: none"> • Urennorm behouden, al dan niet met een kwalitatieve norm voor vakgebied en type werkzaamheden; • Geen vertaling naar een urennorm, invulling aan NBA/RPO voor driejarige praktijkopleiding; • Geen kwalitatieve norm voor vakgebieden of type werkzaamheden. 	<p>Een kwalitatieve norm zal nodig zijn om te kunnen toetsen of het benodigd beheersingsniveau is bereikt. Daarnaast zou mogelijk een minimale urennorm gegeven kunnen worden om te voorkomen dat studenten met heel beperkte praktijkervaring afstuderen.</p>
	<p>Beheersingsniveau theoretische en praktijkopleiding:</p> <p>CEA sluit met haar kwalificaties aan op het raamwerk dat gangbaar is in het hoger onderwijs. Het gaat om beheersing van de competenties op bachelor en/of masterniveau.</p> <p>CEA stelt per oriëntatie toelatingseisen (minimum) voor praktijkopleiding in aansluiting op het beroepsprofiel.</p>	<p>Het is van belang dat eenduidige kwalitatieve normen worden gegeven aan de hand waarvan kan worden getoetst of de benodigde beheersingsniveaus zijn bereikt.</p>

Onderdeel 5 van 5

Paragraaf 3.5

Aandacht voor (brede en diverse) instroom en doorstroom

Doelstellingen	C. Eindtermen die qua normering zodanig ingestoken zijn dat: <ol style="list-style-type: none">1. brede en diverse instroom (in de postinitiële fase) wordt gefaciliteerd;2. er aandacht is voor doorstroom, inclusief 'herintreders' qua studie.
Uitgangspunt	CEA overweegt een minimum set van competenties te beschrijven op basis waarvan een student aan de postinitiële fase van de theoretische opleiding kan beginnen zonder aanvullende deficiënties (instroomprofiel). Dit maakt voor studenten helder waar minimaal aan moet zijn voldaan en belemmert de student niet in zijn keuze van onderwijsinstelling. Opleidingen kunnen op basis van de minimum set een ontwikkelgesprek houden om te bepalen in hoeverre een student al competenties heeft verworven en waar aanvullende ondersteuning nodig is.
Consultatievragen	<ol style="list-style-type: none">1. Hoe kijkt u aan tegen het beschrijven van een minimum set van competenties benodigd om te kunnen starten in de gehele postinitiële fase van de opleiding (dus het theorie- en praktijkdeel)? Welke uitdagingen ziet u daarbij om dit te realiseren?2. Wat is er volgens u nog meer nodig om een bredere en diverse instroom te faciliteren?
Vanuit welk perspectief beantwoordt u de vragen? (student, werkveld, opleiding)	Accountantsorganisatie (werkgever) en stagebureau.
Antwoord	<ol style="list-style-type: none">1. Wij kijken hier positief tegenaan. Het zorgt voor duidelijkheid voor potentiële trainees. Wel lijkt het ons lastig en erg subjectief om aan de hand van een ontwikkelgesprek te gaan bepalen in hoeverre een student al competenties heeft verworven.

2. Wij zouden expliciete aandacht willen vragen voor voor trainees die een buitenlandse accountantstitel wensen te converteren naar een Nederlandse titel. Op dit moment ervaren wij hier in de praktijk nog vrij veel moeilijkheden bij. Daarnaast zouden we graag willen zien dat er specifiekere schakelprogramma's komen gekoppeld aan een duidelijkere opleidingsstructuur zodat overstappers snel in zicht hebben wat wel/niet bijgeschoold moet worden en welke tijdsinvestering dit met zich mee brengt.